

Mots en desús que encara vaig sentir

*Cap llengua, dialecte, modisme o gir local
és més o menys valuós que un altre*

John Edwards (sociolingüista)

Xavier Mas Gibert

ATZABEJA: equivalent a azabache en castellà. Exemple. Una nit atzabeja tatxonada d'estels.

BIOT. Per bassiot, en deu ser l'apòcope. Daniel Rangil o esmenta en el peu de la pàgina 24 de "Vògits, modolons i desfedors" (Recull de cultura oral del Montnegre II).

BAJANET: que a Mallorca encara deien BAJÀ i BAJANA quan jo vaig ser-hi els anys 1962 i 63. A Canet el vaig sentir usar sempre en diminutiu i no se m'acut la causa. Potser si un bajà és algú curt d'enteniment el fet d'aplicar-li el diminutiu reforça encara aquest sentit com si se li sumés potser el sentit infantil del diminutiu.

BLEIR: Verb. Feia un sol que bleïa, o sigui un sol que aclaparava.

Mercè Rodoreda ho va emprar encara al conte "Abans de morir".

BOSCATER, BOSQUEROL I BOSQUERÓ/TÓ: Boscater és qui treballa el bosc i bosquerol el qui viu. I bosqueró tal com ho deien a Canet antigament, possiblement era la variant local de bosquerol, o sigui del qui vivia al bosc. Bosquerons en plural va passar a l'antroponímia i una destacada família canetenca del segle XVIII portava aquest nom i en virtut del qual va passar a la toponímia urbana, atès que el tram central de l'antiga riera de Canet, encara s'anomena avui Riera de Buscarons. També a Pineda subsistia Bosquetó com a cognom.

BÓTES. Abans quan baixava la riera dels sots que formava la violència de l'aigua en les parts més toves se'n deien bótes, suposo perquè obligaven a l'aigua a botar enlaire a vegades de forma extraordinària. D'això encara me'n recordo haver-ho vist a la riera Gavarra on vaig néixer.

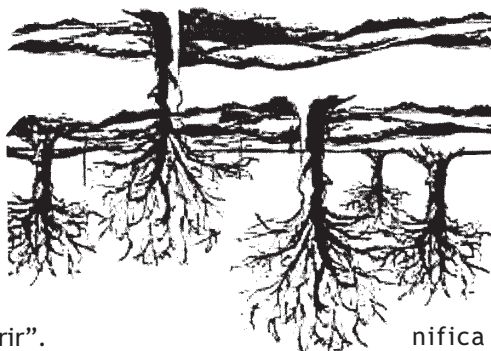
DESFEDORS, trull de fer l'oli en l'accepció de la baronia de Montpalau. (La B. de Montpalau comprenia els termes d'Arenys de Munt i de Mar, Canet, St. Iscle, St. Cebrià, Sant Pol, Horsavinyà, St. Pere de Riu, Vallmanya, Ramió, Calella, Pineda, Sta. Susanna i Malgrat.)

ENCANASIT, o sigui, encanecido en castellà. Segurament es tracta d'un valencianisme que no sé si és castellanisme però.. Així ho escrivia algú tant solvent com Joan Fuster, també feia anar "netitud"

per netedat.

ENGRUNYAR: V. Nicolau d'Olwer diu a la carta núm. a l'epistolari amb Joan Coromines. "Heu fet molt bé en posar tot el vostre esforç en apaivagar la polèmica i evitar S'ENGRUNYÍS. Equivalent al que deiem a Canet que de que la brutícia S'ENCONNÈS.

ENGRUM. Greixina, brutícia dels vestits. En castellà mugre. Etim. Sembla el resultat d'una confusió o creuament d'engruna i grum.

MÈDANO/S: Dunes de sorra que en prou feines emergeixen del mar. D'aquí deu venir el nom de les nostres Medes. Ambdós provenen del vocable llatí META, o sigui, con, i d'això mateix prové l'eufemisme popular de metes referit als pits femenins que, com es pot comprovar és antiquíssim. En bretó Mèdano sig-

nifica tomba per la mateixa raó de l'eminència que solen tenir de les tombes.

PIPS, en castellà pepitas. Còdols polits per la mar o per el curs d'una riera. També hi havia gent de Canet que en deia "palets de riera". P.E. "La M. tenia unes dents que semblaven palets de riera".

RAUTAR. Gratar o rascar en català genuí. Només ho havia sentit a Bianya, però al llibre d'en Daniel Rangil, Esteve Xamaní, un dels seus informadors orals també utilitza aquesta paraula, pàg. 225 ídem.

SARPES, SARPADES. Si de l'eina de collir olives semblant a una pinta amb pues de ferro en deien "unes sarpes" i de l'acció de fer-lo anar "sarpas" i del gest "sarpades". En català doncs, tant es pot dir urpada com sarpada de l'acte o l'acció pròpia de fer anar les urpes o les uncles... El mot sarpas recordo haver-lo sentit a Canet, però la gent possiblement pensava que era un castellanisme i a la llarga fou substituït per urpades. L'ALCOVER/MOLL diu que sarpas és igual que arrapar i a xarpar, de xarpar en vindria enxarpar que encara es fa anar poc o molt a Canet. També diu que al Camp de Tarragona sarpats és equivalent a grapat. P.e. "Amb un parell de sarpats d'aigua a la cara es va deixondir". ALC.MOLL Vol.9 p.758.

XAVIER MAS GIBERT